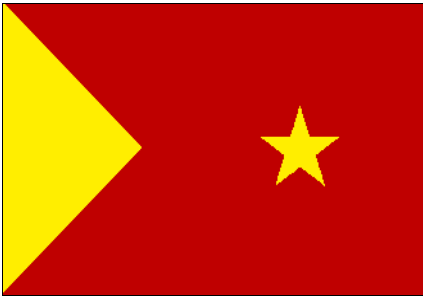

ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ካባይ ናባይ? ብዓይኒ ዳርዊናዊ መጎት

ክፋል - 1

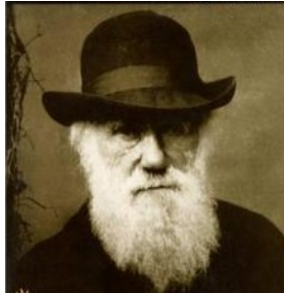
ዝኸሪ

ብኡጋጣሚ መበል 35 ዓመት ዝኸሪ ምወላድ
ህዝባዊ ወያኔ ሓርነት ትግራይ
19 ፈብሩዋሪ 1975 - 19 ፈብሩዋሪ 2010

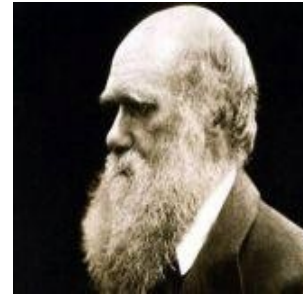
ANNIVERSARY

**34TH BIRTHDAY OF
T.P.L.F.**
19 February 1975
(11 የካቲት 1967)

ANNIVERSARY

**200TH BIRTHDAY OF
CHARLES DARWIN**
12 February 1809

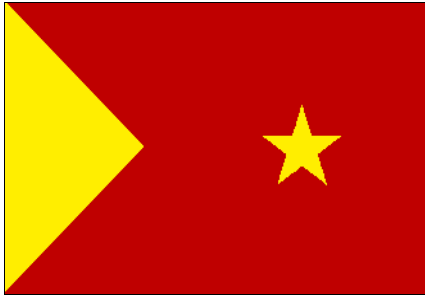

ANNIVERSARY

**150TH PUBLICATION
OF MASTERWORK**
19 February 1859

OR
THE ORIGIN OF SPECIES

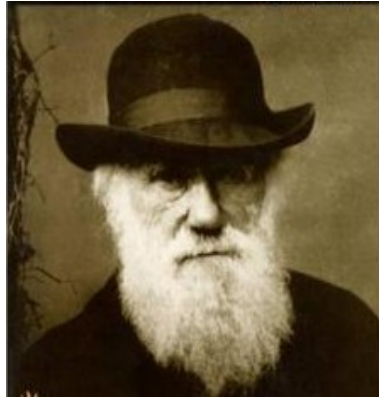
ብክቡር ሃይለ መንገሻ ዑቕብ ናይ ግንባር ዋና አማሓዳሪ፡ ዝቐረበ ታሪኻውን ምርምራውን ደኮመንት። እዚ ደኮመንት፡ ንፈለግ ጊዜ ኣብ 2009 ዓ.ም.ፈ.፡ ኣብ መበል 34 ዓመት ዝኸሪ ህ.ወ.ሓ.ት. ዝቐረበ ጽሑፍ ኢዩ። ኣብዚ 2ይ ሕታም፡ ንኡስ ምምሕያሻት ኣብ ስነ ጽሑፍ ከምኡኒ ኣብ ታሪኻዊ ጸብጻባት ተጌርሉ፡ እንሆ ንካልኣይ ጊዜ ዝቐርብ ዘሎ ጽሑፍ ኢዩ።

ANNIVERSARY

**34TH BIRTHDAY OF
T.P.L.F.**

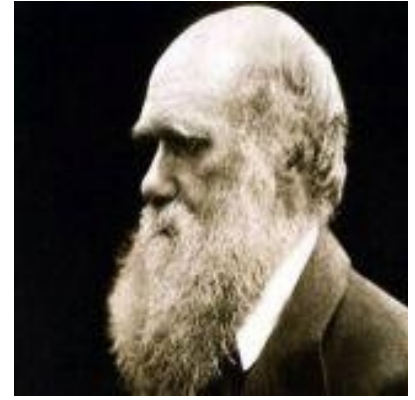
19 February 1975
(11 የካቲት 1967)

ANNIVERSARY

**200TH BIRTHDAY OF
CHARLES DARWIN**

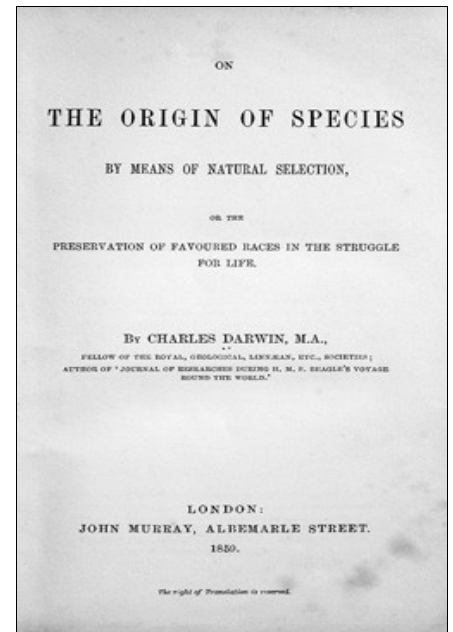
12 February 1809

ANNIVERSARY

**150TH PUBLICATION
OF MASTERWORK**

19 February 1859

ዝኸሪ

ቃል ግንባር ቶሮንቶ

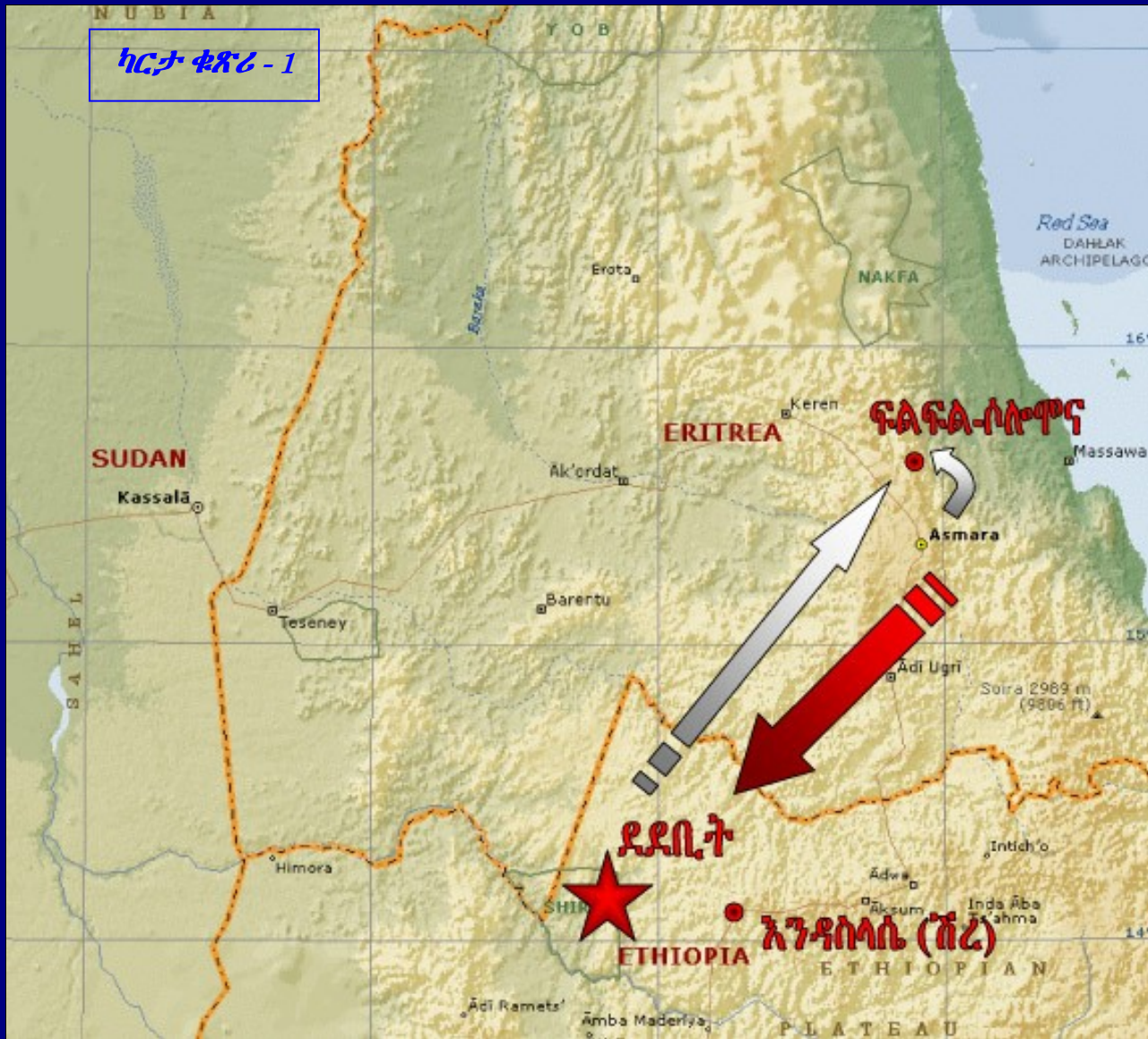
ዝኸሪታት ፈብሩዋሪ ባዶ ትሸግተ።
ክቡራን ኤርትራውያን ነባቦ፡ እንቋዕናይ ብሰላም
ኢጋዥና። ብኢጋጣሚ ዝኸሪታት መበል 200 ዓመት
ምላድ ምህረይ ክቡር ቻርለስ ዳርዊን ከምኡኒ መበል 150
ዓመት ፋልማይ ሕታም ደብተሮም፡ On The Origin of
Species by Means of Natural Selection or the
Preservation of Favoured Races in the
Struggle of Life፡ ከምኡኒ መበል 34 ዓመት ምላድ
ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ፡ ብስመይን ብስም ደለይቲ
ዘለቐታዊ ሰላም ኤርትራውያንን ንክቡር ምህረይ
“Happy Birthday!” ንጅግና ህዝባዊ ወያነ “Happy Birthday!”፡ ንክቡር ህዝቢ
ትግራይ ድማኒ እንቋዕናይ ናይ ደቅኹም ጽምብል 34 ኣርኣየኩም እብሎም። ቀጺለ
ንደብተር ዳርዊን እንቋዕናይ ናብ 150 ዓመትኪ ኣብጸሓኪ። ደብተር፡ ካብ ወለዶ ናብ
ወለዶ ተሰጋጊርኪ፡ ንሊቃውንትን ተመራመርትን ዓለም ሓደ ካብኡም ንቺፍ ግንባር
ቶሮንቶ ምህርክዮም፡ ኣጨኒቕክዮም ከምኡኒ ድርኺት ልባውቲ ክንክዮም ኢኹ።
ስለዝኾነ ፈጽሚ ክንህበኪ ግቡእ ኢዩ’ሞ ምስ ፈጣሪኹ ክቡር ዳርዊን የሕቢርና ፍሉይ
ሕታም ንሸልመኪ ኣሎና።

1.1 ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ካበይ ናበይ?

ኖቬምበር 1974 አብ ኣዲስ አበባ፡ አብ ዩኒቨርሲቲ ቀዳዎዊ ኃይለ ሥላሴ ብዝተጠንሰ፡ ውድብ ብሄረ ትግራይ ውክልና ተዋሂብዎም፡ በርጌሶት እምባዩ መስፍን ሸፋን ስዩም ዎ ኣረጋዊ በርህ ሸፋን በራምስ ተጋዳላይ ህዝባዊ ግንባር ክቡር መሓሪ ተኸለ ሸፋን ሙሴ አብ ከባቢ ኣስመራ ኣፈናዊ ርክብ ገበሩ። ናይ ህዝባዊ ግንባር ተጋዳላይ ግን ብትውልዲ ትግራዊ ተጋ/ ሙሴ፡ ዋና ኣቀናባባሪ አብ መንጎ ህዝባዊ ግንባርን ኣድሽ ዝውለድ ዘሎ ገድሊ ትግራይን ኮነ።

ጁንዋሪ 1975 ቀዳማይ ወገን ኣይሊ ፊተውራራያን (ጉጅለ ተጋ/ መለስ ዜናዊ) ብተጋ/ ሙሴ ተመሪሖም፡ ብስቲር አብ ጸላም ለይቲ፡ ካብ ኣስመራ ወጺኦም ናብ መደበር ታዕሊም ህዝባዊ ግንባር ፍልፍል-ሶሎሞና ብምእታው ናይ 4ተ ሳምንቲ ታዕሊም ይወስዱ። (አብ ታሕቲ ዘሎ ካርታ ቁጽራ - 1፡ ጠዋይ ጸዕዳ ኩናት ተመልከት።) እዚ ናይ መጀምርያ ውጽኢት አብ ኖቬምበር 1974 ዝተገብረ፡ ርክብን ምርድዳእን ተወካሎ ወያነ ትግራይ እምባዩን ኣረጋውን ምስ ተጋ/ ሙሴን ነበረ።

ለገሰ ዜናዊ ሸፋን መለስ ... 2. ሳህለ ኣብርሃ ሸፋን ስዩ ... 3. ኣባይ ጸሃይ ... 4. ትኩእ ወልዱ ሸፋን ኣውዓሎም ... 5. ኣጽባሃ ዳኘው ሸፋን ሸዊት ... 6. ዩውሃንስ ገብረመድህን ሸፋን ዋልታ 7. ሃይሉ መንገሻ ዝርከብዎም ተጋሩ ቀዳዎት እግሪ ነበሩ።

ፈብሩዋሪ 19፡ 1975 ካልአይ ወገን ሓይሊ ፊተውራራያን (ጉጅለ ተጋ/ መስፍን ስዩም) ተልመዴናዊ ዕጥቂ ዓጢቆም፡ ካብ ከተማ እንዳሰላሴ (ሸረ) ናብ በረካታት ደደቢት ብወግዒ ብምውጻእ፡ መስከረም ሓደ ብቋንቋኦም የካቲት 11፡ ኣብ ፈብሩዋሪ 19፡ 1975 ቢንጎ ተፋለምዋ። ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ ድማኒ ንእለቱ ተወልደ። ደደቢት፡ ናይ ትማሊ ደጀን ህ. ወ. ሓ. ት. ናይ ሎሚ መዓስከር ኤርትራውያን ስደተኛታት ሽመልባ ዝርከቦ ታሪኻዊ ስፍራ ኢዩ።

1. ተጋ/ ገሰሰ ኣየለ ሽፋን ስሑል . . . 2. ተጋ/ ብርሃነ ኣየለ ሽፋን ፍትዊ (ሓው ን1ይ) . . . 3. ተጋ/ እምባዩ መስፍን ሽፋን ስዩም . . . 4. ተጋ/ ዘርኡ ገሰሰ ሽፋን ኣግኣዚ . . . 5. ተጋ/ ፋንታሁን ዘራጽዮን ሽፋን ጊደይ . . . 6. ተጋ/ ኣረጋዊ በርሀ ሽፋን በሪህ . . . 7. ተጋ/ ሙሉጌታ ሓጎስ ሽፋን ኣስፍነ፡ እዚኦም፡ ቁጽሪ 2 ሓዲግካ ኣብ ኣዲስ ኣበባ መስራቶ ውድብ ብሄረ ትግራይ ዝኾኑ ም ካልኣት ሓደሽቲ ሰዓብቲ ብድምር 30 ተጋደልቲ ኣቢሎም፡ ፈላጊ መስከረም ሓደ ኮኑ። መንገዲ ቃልሶም ብምቕጻል ድማኒ ብተጋደልቲ ስዩምን ኣግኣዚን (ቁ. 3ን 4ን) ተመሪሖም፡ ካብ ደደቢት ትጉዕዝ ቀንዮም ናብ መደበር ታዕሊም ፍልፍል-ሶሎምና ተደቕደቑ። (ኣብ ላዕሊ ዘሎ ካርታ ቁጽሪ - 1፡ ቅጉዕ ጸዕዳ ኩናት ተመልከት።) ኣብኡ ምስ ቀዳማይ ወገን ሓይሊ ፊተውራራያን (ጉጅለ ተጋ/ መለስ ዜናዊ) ተጸናበሩ። ብሓባር ታዓሊም ጨሪሾም ድማኒ ሰርቲፊኬት ታዕሊም ወሲዶም፡ ፊተውራራያን ወያነ ትግራይ ኮኑ።

መይ 1975 ተዓላሞ ፍልፍል-ሶሎምና ነበር፡ ናብ ደደቢት ተመለሱ። ሓዊ ሓዊ ዝጨንዉ ብደምቢ ዝግጠቑ፡ ሓደ ብቐጥ ጋንታ ተጋደልቲ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ ናብ ሰፈርም ተመለሶም፡ ንመጥቃዕቲ ቅሩባት ኮኑ። (ኣብ ላዕሊ ዘሎ ካርታ፡ ቀይሕ ኩናት ተመልከት።) ድሕሪ ዝተወሰኑ ኔው ነጀዋት፡ ኣብ ውሽጢ 7 ወርሒ ኣድማዒ ዝኾነ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ ተፈጥረ። በቃ። ከመቕጽበት ድማኒ ተቐጻጸልቲ ዝኾኑ መጥቃዕትታት ፈንዮም ሓደጉ።

ዳርዊናዊ ሞጎት

ቃልሲ ትግራይ፡ ኣብ ኣፈናዊ ጉዕዞ ስለምንታይ ብፈጣን ናህሪ ዝተጨበጠ ዓወት ኣመዝጊቡ? መልሱ ብጉንደ ሱሩ ኣብ ዳርዊናዊ ርእዮት ንረኽቦ። እንሆ ድማኒ።

- 1ይ - እቶም ዝተበገሱ ወየንቲ ብተፈጥሮ ፊኽ ፊኽ ዝብል ኣናጉዕ ዘለዎም፡ ብባህርያዊ ትዕድልቲ ሽሉማት ዝኾኑ ፍጡራት ብምጃኖም።
- 2ይ - ከምኡም ብተፈጥሮ ፊኽ ፊኽ ዝብል ኣናጉዕ ዘለዎም፡ ብባህርያዊ ትዕድልቲ ወትሩ ሽሉም ዝኾኑ ብጭር ስለዘግኑ። ብጭር፡ ኣብዚ ስነጽሑፍ ኢሳያስ ኣፈወርቂ ማለት ኢዩ።

ብኣጋጣሚ ኣርእስተ ስነጽሑፍና፡ ወርቂ መፍትሕ ስልጣን፡ ስለምንታይ ከብሓውቲ ተቐውሞ ሃደመቶ? ንዝብል ኣገዳሲ ሕቶ ብዳርዊናዊ ሞጎት ምምርማሩ ኣገዳሲ ኮይኑ ይስማዓኒ። ኣብ ኤርትራ ኣንጻር ውልቀ መላኽ ቆይሙ ዘሎ ተቐውሞ፡ ከም ሓዲኦም ስለምንታይ ክኸውን ዘይክእል? ብዳርዊናዊ ሞጎት መልሱ ብቱኽ ኢዩ። በቃ፡ ብተፈጥሮ ምሩጻት ኣይኮኑን። ተፈጥሮ፡ ትመርጸካን ትሸንዳላካን፡ ትሾመካን ትጉሕፈካን ኢያ።

መሰረታት “ብጃኻትኩምዩ ሰራዊታት ኣብ ሓደ ካምፖ ግበርዎም . . . ብጃኻትኩምዩ እዚ ግበሩ” ቢሎም ክንደሻዕ ዘይተጣርዑ። ክሳብ ሎሚ ክግበር ኣይተኻእለን። ምኽኒያቱ፡ እታ ኣንጉዕ ካበይ ትምጻእ? ዘየላ? ንሳ ክትህሉ፡ ብተፈጥሮ ምሩጽ ፍጥረት ክትከውን ኣሎካ። ብተፈጥሮ ምሩጽ ኳንካ እነተተገኒካ ድማኒ ፊኽ ፊኽ ዝብል ኣንጉዕ ኣሎካ ማለት ኢዩ። ብግስ ከየልካ ዕዉት ምጃንካ ጭቡጥ ነገር ኢዩ። ኣተሓሳስባኻ፡ ቀልብኻ፡ ኣካይዳኻ፡ ትሕንጽጸም መደባትካ፡ ተባኸኖም ግዜያትካ፡ ትጋዮም ካልኣት ፍጡራት . . . ወዘተረፈ፡ ኮታስ ብተፈጥሮ ኩሉ ነገርካ ንዓወት ዝተወቐረ ኢዩ።

ፊኽ ፊኽ ዝብል ኣንጉሶ ዘለዎ ፍጡር፡ ባዕሉ ከምኡ ካልኣ ፊኽ ፊኽ ዝብል ኣንጉሶ ዘለዎ ፍጡር ጸደፍደፍ ኢሉ ኣናድዩ፡ መነዋይን ኣበይን ከምዘሎ ባዕሉ ተረዲኡ ካብ ርሑቕ ሸቲቱ ኢዩ ዝረኸበ። እቶም ጀማሮ ወይንትን ብጭርን ከምዚ ሎሚ ዘይኮነ፡ ኣብ ሕድሕዶም ዝከበረ ናይ ምድልላይ ሕሱም ጸደፍደፍ ገለጸ ከረድኣኩም ዝኸእል ኣይመስለንን። ኣሽምባይዶ ውፊርካ ብግብሪ ክትፍጽሞስ ቊንቊንኣ ጽቡቕ ጌርካ ንክትርድኡዎን ብተፈጥሮ ምሩጽ ፍጥረት ክትከውን ኣሎካ፡ ኣንተበልኩስ ዝተጋነነ ዘረባ ኣይመስለንን።

እቶም ጀማሮ ወይንቲ፡ ኣብ ሰሜን፡ ኣብ ኤርትራ ዘለዉ ወያነታት ኤርትራ መነ መን ከምዝኾኑ? ኣናጎዖም ፊኽ ፊኽ ዝብሎም ኤርትራውያን፡ መኖም ክመዝኹን? ሚስጢራቱ ባዕላቶም ሸቲቶም፡ ኩሎም ነገራት ኣለልዮም ኢዮመ፡ ካብ ኣዲስ ኣበባ ናብ ኣስመራ ወካሎ ሰዲዲም ንብጭር ዘግነይዎ። ዕጥይ ምጥይ ከይበሉን ግዜ ከይቐተሉን ከኣኒ እኒ 1ይ ወገን ህዝባዊ ሓይልታት፡ ጉጅለ መለስ ዜናዊ ብሕምብርቲ ኣስመራ፡ እኒ 2ይ ወገን ህዝባዊ ሓይልታ፡ ጉጅለ መስፍን ስዩም ከኣኒ ካብ ደደቢት መሪሾም ናብ ፍልፍል ሰሎሙና ተደቓደቑ።

ከምዚኣም ዓይነት ፍጡራት፡ ብርግጽ ዝዕወት ሰራዊት ወይ ዝዕወቱ ሰራዊታት ክህልዎም ከኣኒ ኣብ ኢዶም ዝተዓምኩ ጭቡጥ ነገር ኢዩ። ኣብ ሓደ ካምፖ ይኸኑ ኣይኸኑ ብዘዩገደድስ። እቶም ብተፈጥሮ ምሩጻት ዘይኮኑ ፍጡራት፡ ዓወት ዝሃደመቶም ኮይኖም ኢዮመ ዝተርፉ። ኣብ ዝተናውሐ ግዜ ድማኒ ዘርኣም ብተኸቲ ኢዮመ። እቶም ምሩጻትት ግን ዘርኣም ኣብ ምስራር ውሑሳት ኢዮመ። ስለዝኾኑ ከኣኒዮም ክልቲኦም ክሳብ ሃጊት ኣብ ስልጣን ዘለዉ።

ፍልፍል-ሰሎሞና

ብቐርባቱ ንክበሳ፡ ብማያዊ ሃብቱ፡ ብሸፍና ኣግራቡ፡ ብእርዮ-ዕንጸይቱ ንመዐለሚ ስፍራ ኣዘዩ ተባሃጊ ዝኾነ ኣሻሓት ኤርትራውያንን ተጋሩን ዘሰልጠነ ናይ ግዜ ብረታዊ ገድሊ ሳዋ፡ ፍልፍል-ሰሎሞና።

ደራሲ ክቡር ኣቶ ኣረጋዊ በርሀ፡ ሓደ ካብ መስራቶ ህ. ወ. ሓ. ት. ኣብ መጽሓፎም ስፍራ ታዕሊም “ ርእሲ ዓዲ ” ቢሎም ዝጠቐስዎ፡ ናብ ባሕሪ ገጸም ማይ ክዖ ዝኾኑ ከባቢታት ወይ ናብ ከበሳዊ ብራኽታት ገጸም ዝርጋሐታት ዝገበሩ ዓቕቦ ቁልቁለታት ከምኒ ዓርበረቡዕ፡ ድርፎ . . . ወዘተ ዝጽውዕሉ ሓፈሻዊ መጻውዒ ስም ናይ ጂኦግራፊያዊ ከባቢታት ኢዩ። ስለዚ ፍልፍል-ሰሎሞና ኣካል ናይዚ ከባቢ ወይ ርእሲ ዓዲ ኢዩ።

ሰራዊት ብዙይ አንገቶች፡ አንገቶች ድማኒ ብዙይ ሰራዊት ከንቱ ኢዩ

አብ ጉዳይ አናገሪ ዝመጸ ነገር፡ አንገቶች ግበር ተብሂሉካ ወይ ተአዚዙካ፡ አንገቶች ዝጥረ ነገር አይኮነን። እንታይ'ድኡ ብተፈጥሮ ዝዕደለካ ሽልማት ኢዩ። ንሶም(ተጋሩ)፡ ዕጥቃዊ ቃልሲ ክጅምሩ ሓሳብ ምስአንቀዱ፡ ክቱር ጸደፍደፍ ኢሎም፡ ካብ ዩኒቨርሲቲ ቀኃሥ፡ አዲስ አበባ ነሬጸምዶ አይኮነን ንብጭር ዘግኑይዎ? ፋልማይ ንሶም ኢዮም ዘግኑይዎ ንሱ አይኮነን። ከምኡ ክገብሩ ዝአዘዙም ኳደረ የልቦን። ባዕላ እታ ፈኽ ፈኽ ትብል አንገቶች እምበሪ።

ብጭር'ውን ምጽእ ምስ በልዎ፡ ክንዮ ትጽቢታት ሓሊፉን ቶሎ ቢሉን በስመራን ብደደቢትን ከምዝተአኻኸቡ ጌሩ፡ የዐሊሙ፡ አብ ምፍናው ድማኒ ሙሉእ ወተሃደራዊ ዕጥቅታት ክሳብ አስናኖም የዕጢቕ ንትግራይም ሸው ከምዝብሉ ዝበረ። ከምኡ ግበር ኢሉ ዝአዘዙ ካልእ በዓል ስልጣን የልቦን። ባዕላ እታ ፈኽ ፈኽ ዝበለቶ አንገቶች እምበሪ።

ሓንቲ ንዓኹም ከተገርም ትኸእል፡ ንአይ ግን ዘይተገርመኒ ነገር ክነግረኩም። ብጭር፡ አብ ሰዊት ዕድሚኡ፡ አብ አስመራ፡ ገዛ ከኒሻ ዝርከብ ቤት ትምህርቲ ኢተጌ መነን፡ ናይ ማእከላይ ደረጃ ትምህርቲ ዝማሃረሉ አብ ዝክበረሉ ግዜ፡ ካብ ካልኣት ተማሃሮ ብሓንቲ አገዳሲት ነገር አዚዩ ፍሉጥ ነበረ። ዳርዊናዊት መኸሰብ ድማኒ ነበረት። አብ ክላስ ምስ መማህራኑ ወትሩ ተባኣሳይ ብምንባሩ ፍሉጥ ነበረ። ኢሱ፡ ፍጥር ክብል ብዓንተብኡ አንገቶች ነበሮ። እዚ ሓደ አብነት፡ አንገቶች ምህላው ተፈጥሮ ምዃኑ ኢዩ። አንገቶች፡ ከምዚ ናይ ልጅ ኢሳያስ አብነት፡ ፍጥር ክትብል ብዓንተብኡ፡ ምሳኻ ኢያ አብ ውሽጢ ዓጽምኻ ትውለድ። ብአገላልጸ ምህረይ፡ “Its Natural Selection”።

ካልእ ክነስተውዕሉ ዝግባእ ጉዳይ አንገቶች ኣሎ። ተፈጥሮ ንሓደ፡ እነተተበላሸዋ ድማኒ ንኸልተ ብቻ ኢያ አናገሪ ክትህብ ትኸእል። ተፈጥሮ፡ ንብዙሓት እሞ አብ ሓደ ግዜ ብሓንሳብ ንኹሎም ክትሸልም ባህሪአ አይፍቅደላን ኢዩ። ካብ ደርዘን ዝተአኻኸቡ እኩብ ውድባን ንአብነት፡ ተረክቦ ተሳእነ ካብቶም ተቓናቓንቲ ውድባት ንሓደ ድሕነት ብቻ ኢያ አንገቶች ክትሸልም ትኸእል። እነተተበላሸወ ድማኒ ንድሕነት ምስ ሓደ ካልኣይ መሓሃ ተቓናቓኒ ውድብ፡ ብቻ ኢያ ክትሸልምም ትኸእል። ካልኣት ብዳርዊናዊ ርእዮት ተጸንጸልቲ ኢዮመ። አናገሪ ናይ 12 ዝተፈላለዩ ተቓናቓንቲ ፍጡራት፡ ዝበሃል ዳርዊናዊ መነት የለን።

አብ ዓለም፡ ሓደ እነተተበላሸወ ድማኒ ክልተ ተቓናቓንቲ አናገሪ አብ ሓንቲ ሃገር፡ ብቻ ኢዮመ ቃልስታት ተዓዊቶም። እዞም አብነታት ንርእ። ሩሲያ፡ (1) ቦልሸቪካውያን። ቻይና፡ (1) ማኦያውያን። ቪትናም፡ (1) ቪትኮንግ። ኤርትራ፡ (1) ህዝባዊ ግንባር። ኢትዮጵያ፡ (1) ህዝባዊ ወያኔ። ሱዳን፡ (1) SPLA። ዚምባብወ፡ (2) ዛኑ ምስ ዛፑ። ብእኩብ ውድባን ወይ ብደርዘን ውድባት ሓራ ዝተገብረ ሃገር የልቦን። ዳርዊናዊ አናገሪ ዘፍቅዶ መነት አይኮነን።

አብ ዳርዊናዊ ለርኒኩ፡ ምዝገብ ጥንታዊ ናይ ባእሲ ጠባይት ዝጸንሑ፡ በዓል አንገቶች ብጭር